

Giv den mand en Oscar

Af Søren Søberg Poulsen

mar 4, 2018

***The Shape of Water* er en smuk, velspillet og stærkt forførende multigenrefilm. Filmens umiddelbare paradoks er, at den parallelt med sin hyldelse til humanismen, multikulturalismen og feminismen svælger med uhæmmet sentimentalitet i genrefilmisk nostalgi og konservativ romantik. Den regn af priser og lovord, som *The Shape of Water* er blevet mødt med internationalt, kan således oplagt forklares ud fra to forhold. For det første er det en smuk og vellykket film. For det andet er den leveringsdygtig i en romantisk progressivitet, der i Trump-æraen har særdeles ringe kulturelle og realpolitiske levevilkår både i USA og internationalt. *The Shape of Water* er med andre ord nostalgisk eskapisme for den klasse af humanistiske globalister, der ikke længere har teten i samtidens samfundsliv.**

Hvis man endnu ikke har hørt om Guillermo del Toros *The Shape of Water*, så har man ikke hørt ret godt efter det seneste halve år. De internationale anmeldelser har flydt over med lovprisninger, og filmen har høstet talrige nomineringer og en del priser ved de store filmfestivaler. Og *The Shape of Water* er således ikke overraskende faldet i Oscar-komiteens smag; 13 nomineringer er det blevet til. Filmen er med i favoritfeltet til hovedprisen *Best Motion Picture of the Year*, hvor den bl.a. udfordres af Martin McDonaghs *Three Billboards outside Ebbing, Missouri*, der i samme kategori snuppede prisen foran *The Shape of Water* ved både BAFTA og Golden Globe. Der er dog tegn i sol og måne på, at del Toros fabeldyrsromance trækker det længste strå ved den nært forestående Oscar-uddeling – mere om det senere.

En næsten klassisk del Toro

Mexicanske Guillermo del Toro har en broget produktion bag sig, der byder på middelmådige genrefilm som *Mimic* (1997) og *Blade 2* (2002), på gode genrefilm som *Cronos* (1993), *Hellboy* (2004) og *Hellboy 2* (2008) og på et par regulære mesterværker. Som auteur trådte del Toro for alvor i karakter med den fremragende *El Espinazo del diablo* (eng: *The Devil's Backbone*) fra 2004. Den kombinerer overbevisende fantasy, horror og historisk realisme i en fortættet og bevægende historie om uretfærdighed, mod, håb og sammenhold. Handlingen i *El Espinazo del diablo* er henlagt til det borgerkrigshærgede Spanien anno 1939, og hovedkarakteren, drengen

Carlos, opdager, at der i sprækkerne af den fascistiske samtids ondskab og håbløshed kan erkendes en verden af lige dele rædsel, skønhed og håb: et eventyrligt parallelunivers.

Præcis samme formel lå til grund for del Toros bedste film *El Laberinto del Fauno* (da: *Pans Labyrint*, 2006), der skærpede den romantiske dualisme imellem ubærlig realitet og frelsende fantasi, ligesom den lancerede en stribe uforglemmelige miljøer og eventyrlige figurer. *El Laberinto del Fauno* hittede internationalt på mainstreammarkedet og vandt tre Oscars, til trods for at den er spansksproget og eksplicit politisk. I del Toros auteurværker står konformitetens og kynismens hovmod altid for fald, mens afvigelsen, fantasien, håbet og sammenholdet sejrer.

The Shape of Water er skåret over samme læst, men ift. del Toros spansksprogede hovedværker er der skruet ned for dæmonien, melankolien og den eksplicitte politik og op for sentimentaliteten, humoren og nostalgien. Med andre ord fusionerer *The Shape of Water* – som den første af del Toros film – hans passionerede idealisme med Hollywoods ufarlige forførelskraft: we have a winner!

De gode og den onde

Hovedkarakteren i *The Shape of Water* er den stumme Elisa (Sally Hawkins, fig. 1), der som filmens øvrige karakterer og miljøer er intertekstuel stykket sammen med kærlig hilsen til både mytologi, folkeeventyr, europæisk og amerikanske filmhistorie. Hun er godheden selv, tavs, men vital, og så har hun ben i næsen og onanerer på tid i sit badekar. Hun har altså noget med vand, denne Elisa.

Fig. 1: Sally Hawkins' Elisa er måske nok en nostalgisk drømmer, men hun viser sig alligevel særdeles handlekraftig, når der skal kæmpes for kærligheden.

Vi befinder os i Baltimore i 1962, og man skal være både blind og døv for ikke at fange, at koldkrigsmiljøet skal spejle nutiden, hvor en lignende xenofobisk paranoia rider kloden – og især USA – som en mare. Elisa gør rent (oftest på herretoilettet) på et militært forskningscenter, hvor den helt og aldeles modbydelige Richard Strickland (fig. 2), spillet med vanlig intensitet af Michael Shannon, er diktatorisk leder. Han respekterer kun højere rang – personificeret ved det om muligt endnu større røvhul, General Hoyt (Nick Searcy) – alle andre skider han skamløst på. Strickland er racistisk, sexistisk, magtarrogant og voldelig, og så har han fundet noget mærkeligt i en sydamerikansk flod. Patriotisk imperialist, som han er, har Strickland slæbt sit fund, et menneskelignende amfibie-væsen, med hjem til USA, som så måske kan udnytte væsnet i koldkrigssammenhæng.

Fig. 2: Den mandlige skurk uden et eneste forsonende træk er en fast karakter i del Toros narrative univers. I *The Shape of Water* forløses rollen som røvhul af første karat eminent af kraftfulde Michael Shannon.

Men Elisa forelsker sig i et løbet af et par frokostpauser med hårdkogte æg og loungemusik hovedkulds i væsnet, der ligner en lidt kønnere hybrid af monstret fra *Creature from the Black Lagoon* (1954) og faunen i *El Laberinto del Fauno* (fig. 3). Da Strickland så beslutter sig for at dræbe og partere væsnet for krigslykkens og egen sadismes skyld, må Elisa træde i karakter for at redde kærligheden, menneskeligheden og retten til forskellighed. Skulder ved skulder med sin homoseksuelle kunstnernabo, sin kvindelige, sorte og overvægtige kollega og en følsom og antiautoritær, kommunistisk infiltrator kæmper Elisa en ulige kamp for alverdens afvigere mod Stricklands ordreparerende regime af kyniske, konforme stivnakker. Hvem mon vinder?

Fig. 3: Lidt hyggejazz og et par æg: Sådan opstår der i *The Shape of Water* et altomsluttende kærlighedsforhold imellem stum kvinde og graciøs frømand.

Giv den mand en Oscar

Hvis man kan sluge, at karaktertegninger er mindst ligeså karikerede som i en Disney-film, og at budskaberne er tyktflydende som karamel og særdeles letfordøjelige, er *The Shape of Water* en opløftende og inkluderende omgang romantisk eskapisme. Og visuelt er filmen forrygende smuk. Den danske fotograf Dan Laustsen lader kameraets arbejde manifestere titlen visuelt, idet billedsiden strømmer, flyder og smyer sig som forgrenende floder i og omkring de teatraliske miljøer, der bringer minder om bl.a. *Classic Hollywood*, Luc Besson i sine velmagtsdage og Tim Burtons tegneserieuniverser (fig. 4). Kameraarbejdet er et lille visuelt formgivningsmirakel. Ligeledes danner franske Alexandre Desplats stemningsfulde score og de

mange populærmusikalske indslag fra flere kontinenter en mangfoldig og international lydkulisse, der på intet tidspunkt synes fragmenteret eller forceret.

Fig. 4: Danske Dan Laustsen er nomineret til en Oscar for kameraarbejdet i *The Shape of Water*. Den nominering er bestemt ikke ufortjent, for den æstetiske iscenesættelse af vandets flydende sammenbindingskraft er helt eminent.

Del Toro har ved instruktionsroret formået at skabe en film, hvis formsprog og præmismæssige indhold er uovertruffet velintegreret. Vandet optræder i filmen som det romantiske billede på den universelle kærlighed, der binder alt levende sammen. Og filmens flydende audiovisuelle udtryk formår faktisk at skabe en overordentlig sammenhængende, næsten monistisk, filmoplevelse til trods for de intertekstuelle enkeltbestanddeles globale og mangfoldige karakter.

Ufarlig forførelse

The Shape of Water er ikke del Toros bedste film. Dertil er den for ufarlig og tandløs i sin omgang med sit for del Toro velkendte tematiske stof. I *El Espinazo del diablo* og *El Laberinto del Fauno* er mørket mørkere, afgrunden dybere, smerten tungere og forløsningen mere tvetydig, og derfor er deres virkning langt mere eftertrykkelig. Som et filmisk forsvar for afvigerens ret til at være kommer *The Shape of Water* også til kort i sammenligning med uafrystelige film som *The Elephant Man* (David Lynch, 1980) og *Melancholia* (Lars von Trier, 2011) og for den sags skyld Tod Brownings unikke *Freaks* fra 1932.

Men *The Shape of Water* sigter heller ikke imod at være grundvoldsrystende filmkunst. Den hylder de lette, romantiske og forførende genrefilm både implicit i dens motivmæssige intertekstualitet og eksplicit i Elisas kærlighed til den klassiske musical (fig. 5). *The Shape of Water* er en letbenet, moralistisk Hollywoodfilm, der nægter at skamme sig.

Fig. 5: Filmen er formmæssigt og til dels indholdsmæssigt en hyldest til genrefilmens fortrylleskraft. Heltinden Elisa er meget betaget af klassiske musicals, og dét er der ingen skam i, synes filmen at understrege.

Enige anmeldere

Som nævnt modtog et enigt amerikansk anmelderkorps i efteråret *The Shape of Water* med overstrømmende lovord om filmens magi, skønhed og om del Toros humanistiske sindelag. Blandt andre *Rolling Stone Magazines* Peter Travers tøvede i sin anmeldelse ikke med at udpege filmen som kommende Oscar-favorit. Den mest markante undtagelse fra den overvældende modtagelse var Rex Reeds et-stjernede anmeldelse i *Observer*, hvor han udover at skose filmen som sentimentalt pjat også fik krediteret Benicio del Toro som instruktør og hævdede, at han kom fra Spanien (Guillermo er som bekendt fra Mexico; Benicio er fra Puerto Rico). Reeds anmeldelse gik viralt og rejste selvsagt mere kritik af den aldrende anmelder end af filmen. For nylig udpegede Brandon Katz så i samme medies årlige Oscar-forudsigelser *The Shape of Water* som favorit til hovedprisen – foran blandt andet den ellers så awardforslugne *Three Billboards outside Ebbing, Missouri*.

I Danmark har tendensen været identisk med fuld stjernehest hos bl.a. Lee Marshall i *Ekko*, Søren Vinterberg i *Politiken* og Per Juul Carlsen hos *DR*. I lighed med deres amerikanske kolleger betoner de danske anmeldere i deres gavmilde stjerneregnsåvel filmens æstetiske forførelseskraft som dens – i hvert fald fra et kulturradikalt anmelderståsted – sympatiske universalhumanisme.

Rette film på rette tid og sted

Der er en næsten komisk ironi forbundet med, at den progressive kamp for kvindefrigørelse, homoseksuelles rettigheder, antiracisme og global solidaritet er blevet omdrejningspunktet for det nutidige Hollywoods nostalgiske fortidslængsel. Progressiv er det nye reaktionær – eller er det omvendt? Ikke desto mindre er det en realitet, at Hollywood, der i sin tid var garant for patriotisme, rigide kønsnormer og romantisk konservatisme, de seneste årtier i stigende grad har markeret sig som en kulturel modpol til den populistiske nykonservatisme, der indtil videre har fundet sin kulmination i valget af Donald Trump som præsident. *The Shape of Water* er således ny Hollywood-ideologi på gammel Hollywood-formel. Den rejser en indiskret fuckfinger til trumpismens machoprægede selvtilstrækkelighed, og den indgyder håb for de humanistiske, globalistiske drømmere, der for tiden savner Obama og det romantiske håb om samhørighed, han gik til valg på, ganske intenst. Endvidere udsætter Strickland i filmen den stakkels Elisa for

sit helt eget (noget klodset iscenesatte) *#metoo-moment*. Dermed kan filmen, hvis den vinder en Oscar i hovedkategorien, tilvejebringe en katharsis, som Hollywood skriger på efter hele Weinstein-svineriet og den store medieoprullede sag om det udbredte, seksuelle magtmisbrug i branchen.

The Shape of Water er således både en flot film og et særdeles stærkt symbol i samtiden. Det er den rette film på rette tid og sted, og jeg vil æde Humphrey Bogarts gamle fedorahat på, at den vinder den Oscar (fig. 6).

Fig. 6: *The Shape of Water* er både en god film og en glimrende mulighed for at brande Hollywood værdimæssigt midt i Trump-æraen og i kølvandet på metoo-bevægelsens lavine af brancheskandaler.

* * *

Fakta

Guillermo del Toros spillefilm

- *Cronos* (1993)
- *Mimic* (1997)
- *El Espinazo del Diablo* (2001)
- *Blade II* (2002)
- *Hellboy* (2004)
- *El Laberinto del Fauno* (2006)
- *Hellboy II: The Golden Army* (2008)
- *Pacific Rim* (2013)
- *Crimson Peak* (2015)
- *The Shape of Water* (2017)

Udvalgte anmeldelser

- Carlsen, Per Juul: *Alt er fantastisk ved The Shape of Water*, DR d. 22/2 2018
- Marshal, Lee: *The Shape of Water*, Ekko d. 20/2 2018
- Reed, Rex: *The Shape of Water Is a Loopy, Lunkheaded Load of Drive*, Observer, d. 19/12 2017
- Travers, Peter: *Guillermo del Toro's Girl-Meets-Monster Romance Is a Gem*, Rolling Stone d. 27/11 2017
- Vinterberg, Søren: *The Shape of Water er stor visuel skønhed, poetisk opfindsomhed og eminent skuespilkunst i sin skildring af mennesket*, Politiken d. 21/2 2018

TAGS

#Metoo

Forår 2018

Guillermo del Toro

Oscar

The Shape of Water

Trump

Relaterede artikler

Trigonometrisk tragedie: Triangle of Sadness

Anmeldelse

Speak No Evil: Radikal røre i andedammen

Anmeldelse

Alt er udtryk! – en bog om production designet af og i levende billeder

Anmeldelse

Seneste artikler

Stanley Kubrick's Paths of Glory: The tavern scene viewed in a yin/yang perspective
jan 5, 2023

Humørsyge brudstykker: Fragmenter og stemninger i Wong Kar-wais In the Mood for Love og Chungking Express
dec 20, 2022

169 Seconds: Improbable Dialogism or the Art of Flying
dec 11, 2022